

DE EERSTE REEKS MUNTPRODUCTIES VAN HET PENNINGKABINET VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Toen 10 jaar geleden het Penningkabinet het initiatief nam om in de loop van de daaropvolgende jaren een beperkte, kleine reeks reproducties uit te geven van bijzonder representatieve munten uit onze gewesten, geschiedde dat vooreerst om een niet met numismatisch vertrouwd publiek eigen te maken met de oudere muntbeelden, vervolgens om in brede kringen tussen deze muntbeelden en het Penningkabinet een associatie teweeg te brengen en tenslotte om voor didactische doeleinden een degelijk numismatisch overzicht op onze muntgeschiedenis te brengen. Van dit initiatief werd o.m. ook een gunstige weerslag verwacht op de in het Penningkabinet aangelegde repertoria van antieke en middeleeuwse muntvondsten, afzonderlijk of als schat ontdekt op ons grondgebied.

Voor de keus van de uit te geven reproducties werd om voor de hand liggende reden zo dicht mogelijk aangeleund bij een reeds bestaande reeks postkaarten, even tevoren om deels dezelfde reden uitgebracht. Voor de eerste reeks van 6 reproducties, welke tot de 14de eeuw loopt, kon dat opzet verwezenlijkt worden op 1 stuk na: de kleine zilveren penning voor Vlaanderen van Filips van den Elzas (1168-1191) die met zijn doormeter van 11 mm werkelijk te klein uitviel voor het doel van de reeks. Voor de 2de reeks, welke tot de 18de eeuw loopt, zal van het opzet worden afgeweken omdat het grote formaat van de stukken, hun gewicht en dus ook hun kostprijs te sterk zou opdrijven.

In functie van het nagestreefd doel, een verspreiding in voornamelijk niet numismatische middelen, werd oorspronkelijk beslist tot de uitgifte van een gouden en een zilveren reeks. Sterke prijsstijgingen van het goud en het zilver brachten het derde doel, de verspreiding van een didactische reeks, zodanig in gevaar dat van af de "aureus" nog een derde reeks in brons verspreid werd, enigszins ten koste van de homogeniteit.

De uitgiften vonden telkens plaats ter gelegenheid van en uitsluitend tijdens de numismatische tentoonstellingen die door het Penningkabinet gebracht werden. De gevoerde publiciteit kon zodoende op rationele wijze gelijktijdig gevoerd worden voor zowel de tentoonstelling als de medaille-uitgifte. Van de wederzijdse invloed van tentoonstelling op medaille en omgekeerd - herinneren we even aan de bestemming van de muntreproductie - werd verwacht dat hij de belangstelling voor numismatiek zou doen toenemen. Hoewel de stukken uit de eerste reeks allicht gekend zijn door de numismaten, geven we ze hierna volledigheidshalve op met hun kenmerken, inzonderheid hun respectievelijke oplagen:

1. -

Sterk gestyleerd hoofd naar rechts.

-

Naar rechts gekeerd paard met delen van een vierspan.

1973, Fibru-Fisch, Ponson, 21 mm, goud, 10,3 g, 18 kt, 2.300 F, 499 exemplaren ; zilver, 950 o/oo, 150 F, 998 exemplaren ; tentoonstelling "Het dier op munt en medaille", Brussel 5-27 mei, Antwerpen 8 juni - 2 juli.

Nervische gouden stater, afgeleid van de gouden stater van Filip II van Macedonië. Was in de 1ste eeuw v. Chr. vooral in omloop in Brabant, Henegouwen en het zuiden van Oostvlaanderen.

2. POSTVMVS AVG

Naar links gekeerd borstbeeld van keizer Postumus, gehelmd en met wapenuitrusting.

QVINQVENNALES POSTVMI AVG

Naar rechts staande Overwinning die een schild houdt waarop zij het opschrift VOT X aanwijst.

1982, Fibru-Fisch, 22 mm, goud, 7 g, 18 kt, 7.000 F, 127 exemplaren ; zilver, 950 o/oo, 600 F, 509 exemplaren ; brons, 350 F, 259 exemplaren ; tentoonstelling "Eer aan de arbeid, eretekens voor werknemers, 1830-1880", Brussel 3 mei - 12 juni.

Romeinse goudmunt, geslagen te Keulen in 263 voor de Gallische legergeneraal Postumus die de macht gegrepen had van keizer Gallienus. Het portret van de keizer en de propagandistische keerzijde zijn kenmerkend voor bijna 500 jaar Romeins keizerlijke munten.

3. CHO FT

Sterk vereenvoudigde, naar rechts gekeerde koningsbuste.

BERTOAL

Kruis op een met bol versierd voetstuk.

1980, Fibru-Fisch, Mauquoy-Tramaux & C°, 16 mm, goud, 5 g, 18 kt, 5.000 F, 104 exemplaren ; zilver, 950 o/oo, 900 F, 421 exemplaren ; tentoonstelling "René Cliquet, beeldhouwer en medailleur, 1898-1977", Brussel 30 mei - 19 juli.

Merovingische triens, geslagen in het atelier van Bertoal te Hoei in de 7de eeuw. Afgeleid van Romeins-keizerlijke en Byzantijnse munttypes, vandaar o.m. het kruis.

4. XCRATIOADLREX

Monogram KAROLUS gevormd door de letters K,R,S en L waarvan de voet met de hoeken van een ruit verbonden zijn die zelf de letters A,O en V voorstelt.

+ENVICÓDEONIT

Kruis.

1977, Fibru-Fisch, Mauquoy-Tramaux & C°, 21 mm, goud, 10,2 g, 18 kt, 2.700 F, 1.066 exemplaren ; zilver, 950 o/oo, 300 F, 2.665 exemplaren ; tentoonstelling "Munten en eretekens van het Koninkrijk België, 1831-1976", Brussel 12 februari - 2 april.

5. MONETA VALENCENENSIS

Naar links stormende ruiter met het zwaard geheven.

MARGARETA COMITISSA + SIGNVM CRVCIS

Gevoet kruis.

1980, Fibru-Fisch, Mauquoy-Tramaux & C°, 23,4 mm, goud, 8 g, 18 kt, 9.000 F, 214 exemplaren ; zilver, 950 o/oo, 900 F, 516 exemplaren ; tentoonstelling "De Medaille in België van 1951 tot 1976", Brussel 20 december - 31 januari 1981.

Dubbele sterling, geslagen te Valenciennes voor Margareta van Konstantinopel, gravin van Vlaanderen en Henegouwen (1244-1280). Een van de allereerste munten voor Henegouwen met een oorspronkelijke beeldenaar.

6. IOR:DVVCIS:BRABA.PHS DVX.BORG:Z:COM:FL:AND

Naast elkaar staande wapenschilden van Vlaanderen en van modern Bourgondië.

MONETA NOVA BRABANTIE ET FLANDRIE

Het wapenschild van Vlaanderen op een bladerenkruis.

1983, Mauquoy-Tramaux & C°, 32 mm, goud, 9 g, 18 kt, 11.000 F, 111 exemplaren ; zilver, 950 o/oo, 800 F, 570 exemplaren ; brons, 500 F, 240 exemplaren ; tentoonstelling "De Munt in de Nederlanden, van de 7de tot de 16de eeuw", Brussel 12 februari - 19 maart.

Het groot gouden schild "Roosebeker" was een gevolg van de overeenkomst tussen Johanna van Brabant en Filips de Stoute om voor Vlaanderen en Brabant van 1384 tot 1389 gemeenschappelijke munten te gebruiken. Dergelijke conventiemunten zijn voorlopers van de monetaire éénmaking onder Filips de Goede.

Een analyse van de oplagen, de schriftelijke bestellingen en de betalingsmiddelen toont aan welke groepen voor de uitgaven van deze reproducties belangstelling hadden. Grosso modo kan men onderscheiden : de belangstellenden voor de medaille als juweel, een beperkte maar zeer stabiele groep ; geïnteresseerden in de medaille als belegging, een aanzienlijke, maar erg labiele groep ; toevallig belangstellenden in de medaille als historisch fenomeen, een grote, eveneens zeer wisselende groep en tenslotte personen die de reeks als didactisch middel beoogen, een kleine maar stabiele groep. Aldus beschouwd kan gesteld worden dat het oorspronkelijk opzet van de uitgaven bereikt wordt als men realistisch overweegt dat een discipline als numismatiek wellicht nooit de grote massa aanspreekt.

J. LIPPENS